

Motion till riksdagen 2019/20:618

av **Robert Stenkvist m.fl. (SD)**

Värna kvalitet och frihet inom högskolan

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att öka undervisningsfriheten och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge lärosätena ett samlat anslag för forskning och undervisning och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att öka anslagen till den högre utbildningen för att öka kvaliteten på undervisningen och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att avskaffa produktivitetsavdraget inom högskoleväsendet och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att högskolans styrelse ska ha tonvikten inom akademien och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att öka studenternas anställningsbarhet efter examen och säkerställa relevant forskning genom högskolors samverkan med det omgivande samhället – dock ska denna samverkan inte vara anslagsgrundande – och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda hur ett finansieringssystem för högskolan kan bli mer kvalitetsdrivande och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen tillsammans med lärosätena ska besluta om antalet studieplatser och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att slå ihop administrationen hos vissa lärosäten för att effektivisera det svenska utbildningsväsendet och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en översyn av lärarutbildningar ska ske där staten äger rätt att ge bindande direktiv och tillkännager detta för regeringen.

11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att de studenter som går en utbildning där det råder stort behov från marknaden och som är viktig för landets ekonomi ska få höjt studiebidrag och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att inrätta fler kombinerade tjänster för forskning och undervisning och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Alla politiska aktörer är överens om betydelsen av att högskolan håller hög kvalitet för Sveriges framtida välstånd, Sveriges position som framgångsrik modern nation och för att föra civilisationen framåt. Det som skiljer de olika politiska ståndpunkterna åt är snarare hur vi skapar en högskola av högsta klass. Ett minimum av lärarledd tid ska införas i högre utbildningar och resurstilldelningssystemet ska förändras för att göra detta möjligt. Den lärarledda tiden blir självfallet olika omfattande, beroende på vilken utbildning det gäller, detta eftersom kraven och typen av studier skiljer sig åt på ett markant sätt.

Eftersom samhällets resurser är begränsade kommer resurserna för högskolesystemet också att vara det. Befintliga medel behöver användas på ett bra sätt och resurserna behöver samordnas. Kvalitet är av vikt och ska prioriteras i stället för ensidig kvantitet. Statsbidrag är därför inte aktuellt för kurser med påfallande brister i vetenskaplig relevans. Statsbidragen till utbildningar som helt saknar samhällsrelevans behöver ses över.

Undervisningsfriheten måste öka

1. Sverige ligger förvånande nog efter många andra länder när det gäller undervisningsfriheten. Att högskolans styrelse och till och med studentorganisationer har inflytande över litteraturlistorna som en universitetslärare ska använda i sin undervisning är för oss sverigedemokrater fullständigt oacceptabelt. Läraren för en kurs ska ha det slutgiltiga ansvaret för den litteraturlista som kursen ska innehålla. Detta hindrar inte dialog med både studenter, styrelse och kollegor. Tvärtom ska sådana dialoger hållas.

Vidare ska inga politiska ideologier, ofta i skepnad av vetenskap eller överideologi, tvingas på lärare och kurser. Undervisningen ska vila på vetenskaplig grund där fakta och kunskaper står i högsätet. Politisk påverkan hör inte hemma på högskolan. Ett aktuellt problem i detta sammanhang är den genusideologi som påtvingas alla möjliga kurser.

Öka lärosätenas frihet genom att övergå till ett samlat anslag

2. I dag är anslagen till lärosätena uppdelade i ett anslag för forskning och ett anslag för undervisning. Sverigedemokraterna vill ha ett samlat anslag för både forskning och undervisning, vilket ökar lärosätenas frihet liksom ansvar. Framför allt underlättar ett

samlat anslag planering och flexibilitet för lärosätena. En annan mycket viktig fördel är att det underlättar för lärosätena att inrätta trygga och långsiktiga tjänster där både undervisning och forskning ingår.

Högre utbildning av hög kvalitet

3. Det är oroväckande att resurstilldelningen till den högre utbildningen har urholkats de senaste tjugo åren. I rapporter framkommer information om att det hålls kurser med så få lärarledda lektioner och så stora studentgrupper, att den viktiga interaktionen mellan lärare och elev i det närmaste är helt eliminerad. Lärare vittnar i sin tur om många timmars obetald arbetstid på grund av för lite resurser. Såväl studenter som deras organisationer vittnar om allt större undervisningsgrupper och allt färre lektioner. Sammantaget innebär det en kraftig sänkning av utbildningskvaliteten.

Kostnadsnivån har under den senaste tjugoårsperioden överstigit anslagsnivån för den högre utbildningen, i synnerhet vad avser naturvetenskapliga ämnen. Den så kallade grundbultens beräkningar om minsta godtagbara undervisningsnivå – det vill säga för att nå upp till 1994/95 års köpkraft – indikerar att ett tillskottsbehov till de högre lärosätena är av nöden för bibehållen kvalitet på undervisningen.

Anslag ska förmedlas direkt till lärosätena istället för att de vetenskapliga råden fördelar dessa. En kvalitetsfaktor är behovsanpassning av utbildning. Framtida satsningar ske med fokus på områdena naturvetenskap och teknik, då dessa områden är viktiga för vår framtida utveckling av näringslivet.

Avskaffa produktivitetsavdraget

4. Under 1990-talet infördes ett produktivitetsavdrag för högskoleväsendet, vilket innebar att anslagen till högskolorna skulle få ett avdrag med den summa den privata tjänstesektorn lyckats effektivisera sin verksamhet med de senaste 10 åren. Tanken bakom produktivitetsavdraget var sannolikt att utbildningarna med tillhörande administration ska vara effektiva och att vi inte ska slösa med skattemedlen. En tanke vi i princip ställer oss bakom. Däremot är produktivitetsavdraget i längden orimligt då det är svårt att effektivisera undervisning med bibehållen kvalitet. Dessutom finns det en lägsta gräns när effektiviseringar inom administrationen inte längre är möjlig, i stället drabbas då undervisningen.

Antalet lärarledda undervisningstimmar har minskat och studenterna har i högre grad lämnats åt sig själva. Utredningen SOU 2007:81 slår fast att produktivitetsavdraget sänker utbildningens kvalitet och bör avskaffas. Samma utredning slår dessutom fast att incitamentet att inte bedriva undervisningen med för många tomma stolar redan tillgodoses med studentpengen. Utredningen SOU 2005:48 visar att ersättningsbeloppet per helårsprestation då minskade med ungefär 18 procent på grund av produktivitetsavdraget, en avsevärd urholkning av resurser. Antagandet att minskningen av resurser är ungefär lika stor i dag som när SOU 2005:48 skrevs ligger nära till hands. Produktivitetsavdraget för den högre utbildningen ska avskaffas enligt här deklarerad motivering.

Högskolans styrelse ska ha tonvikten inom akademien

5. Balansen mellan högskolornas autonomi och statens styrning är en komplicerad fråga där skilda intressen måste balanseras. Staten ska styra över och prioritera skattemedlens användning för att värna begränsade resurser. Samtidigt behöver lärosätena ha akademisk frihet och självständigt kunna arbeta för att stärka forskningens kvalitet. Det ankommer på riksdagen att besluta om fördelning av resurserna. Det ligger också på riksdag, regering och andra offentliga institutioner att kontrollera hur effektivt de statliga medlen används.

Gällande mer närliggande och rent akademiska frågor ska lärosätenas frihet och det kollegiala ledarskapet ökas jämfört med hur det förhåller sig i dag. För effektiv styrning av högskolorna är det nödvändigt med allsidig och kompetent representation i styrelserna. Styrelserna ska till en tredjedel bestå av ledamöter tillsatta externt, en tredjedel av akademiker från det egna lärosätet och en tredjedel av akademiker från andra lärosäten. Styrelsens ordförande ska vara en akademiker och väljas av styrelsen på förslag av valberedningen. Valberedningen ska bestå av tre personer och ha samma sammansättning som styrelsen där den externt tillsatta ledamoten tillsätts av regeringen. Styrelsens storlek kan med fördel beslutas av högskolan själv i samråd med valberedningen.

Samverkan med det omgivande samhället och anställningsbarhet

6. I högskolelagen 1992:1434 stadgas att det ingår i högskolornas uppgift att samverka med det omgivande samhället och informera om sin verksamhet samt verka för att forskningsresultat tillkomna vid högskolan kommer till nytta. Det är av största vikt att högskolor och universitet samarbetar med det omgivande samhället med syftet att forskningsbaserad kunskap ska komma till nytta. Sverigedemokraterna är dock emot att samarbete är anslagsgrundande. Detta på grund av svårigheterna att mäta denna parameter samt att samarbete inte ska ske för dess egen skull, utan för att uppnå resultat. Lika viktigt är att lärosätena klarar av att utforma utbildningarna i syfte att säkerställa studenternas anställningsbarhet efter avslutad utbildning samt att lärosätena klarar av att samarbeta och föra dialog med det omgivande samhället och presumtiva arbetsgivare.

Ett kvalitetsdrivande finansieringssystem för högskolan

7. Dagens finansieringssystem med studentpeng premierar i hög grad kvantitet. Så många studenter som möjligt ska antas varje läsår vid varje lärosäte. Detta i stället för att satsa på kvalitet i utbildningarna. Finansieringssystemet ska reformeras så att kvalitet premieras mer. Vi har redan nått upp till höga mål vad gäller antalet studenter bland befolkningen. Tyvärr finns det indikationer på att kvaliteten blivit lidande. Finansieringssystemet ska reformeras i enlighet med det som Strut-utredningen föreslår, så att hälften av utbildningsanslaget utgörs av en fast bas, som grundar sig på det utbildningsmål som lärosätet och regeringen satt upp genom en fyraårig överenskommelse. Den andra hälften är en rörlig del som grundar sig på antalet helårsstudenter lärosätet och utbildningen har.

Regeringen ska tillsammans med lärosätena besluta om antalet anslagsgivande studieplatser

8. För att bibehålla och öka kvaliteten på de teoretiska högskoleutbildningarna bör antalet platser på utbildningar där det samhälleliga behovet är mättat hållas igen, och inte ökas. På en del utbildningar är det relevant att till och med minska antalet utbildningsplatser och låta de lärosäten som har högst kvalitet driva dessa utbildningar vidare. Utbildningsplatser för utbildningar inom bristyrkena behöver utökas i relation till prognosticerat behov. Antalet anslagsgivande studieplatser ska bestämmas genom den dialog och de mål regeringen i samråd med lärosätena kommer fram till. Regeringen beslutar om och har ansvaret för det totala antalet studieplatser i landet på varje utbildning.

En reform av högskoleväsendet

9. Sverige har ett decentraliserat system med universitet och högskolor på relativt många orter. I princip bör vi behålla dessa geografiskt spridda lärosäten. Högre utbildning behöver erbjudas där den efterfrågas, alltså även utanför de större universitetsstäderna. Inte minst finns stor potential för lokala industrier och andra arbetsgivare att lokalt samverka med högre lärosäten. Ett annat problem är att det saknas studentbostäder i de större universitetsstäderna. Utbildning måste kunna erbjudas över hela landet.

Administrativa sammanslagningar av mindre högskolor behövs för att använda samhällets och högskolornas resurser mer effektivt. Med detta sparas administrativa resurser och resurserna optimeras i hela högskolesystemet. I Danmark har man gjort just detta med stor framgång.

Det har på senaste tiden gått inflation i att befordra högskolor till universitet. Detta gör inte att utbildningsnivån höjs utan tjänar endast populistiska motiv. Högskolor med en mindre andel forskning och universitet med kvalitativ forskning behövs. Tills vidare bör inga fler högskolor upphöjas till universitet. Universitet och framför allt högskolor bör specialisera sig på sina främsta områden. På detta sätt höjs kvaliteten för hela det svenska högskoleväsendet.

Översyn av lärarutbildningen och införande av bindande direktiv

10. För att möjliggöra en ökning av lärarkårens kompetens krävs i första hand att läraryrkets attraktionskraft höjs, så att fler personer vill utbilda sig till lärare. Dessutom måste utbildningarnas kvalitet utvärderas och höjas.

Enligt en rapport från OECD (The Organisation for Economic Co-operation and Development) behövs en översyn av Sveriges lärarutbildningar, detta för att ta reda på hur de står sig i jämförelser med varandra och hur det går för personer som tar examen vid respektive läroverk. I Sverige finns lärarutbildningar där intagningspoängen är chockerande låga, vilket väcker frågan om kompetensen hos dem som tar examen och i nästa led utbildningarnas existensberättigande.

De lärosäten som har en bristande lärarutbildning bör i första hand få en anmärkning, rättas inte bristerna till ska staten äga rätt att ge bindande direktiv om kvalitetsförbättringar. Fullföljs inte direktiven äger staten rätt att dra in studentpengen för att ge annat lärosäte uppdraget att driva lärarutbildningen, vilket i realiteten kan innebära en sammanslagning av två utbildningsplatser till en.

För att säkerställa att framtida lärare är lämpliga att undervisa ska lärarutbildningarna ha ett inträdesprov innan studenterna blir antagna till utbildningen. Provet ska testa studenternas kunskaper och ledaregenskaper som klasslärare. Vid underkänt ska studenten inte bli antagen till utbildningen. Färre personer ska antas genom högskoleprovet än som sker idag, då just de studenter som antagits via högskoleprovet klarar utbildningen betydligt sämre än övriga studenter på lärarutbildningen. Sverigedemokraterna anser att en femtedel av studenterna ska antas genom högskoleprovet. Av dessa ska ingen ha mindre än 1,0 i resultat på provet. I undantagsfall ska mer än 20 procent av sökanden kunna antas genom högskoleprovet, förutsatt att de personerna har minst 1,0 i resultat.

Givet en förväntad lärarbrist finns det samtidigt anledning att bibehålla lärarutbildningar även utanför de stora universitetsorterna. Vi vill i detta sammanhang balansera behovet av ett i viss mån decentraliserat högskoleväsende med krav på kvalitet.

Höjda studiebidrag för de studenter som går en bristyrkesutbildning

11. De studenter som går en utbildning där det råder extraordinärt behov från arbetsmarknaden och är viktiga för Sveriges ekonomi och framtida utveckling ska få en höjning av studiebidraget, detta för att uppmuntra studenter att gå dessa utbildningar. Självklart belastar detta statskassan, men vinsterna om fler studenter väljer dessa utbildningar överstiger på sikt vida kostnaderna.

Trygga anställningar inom akademien genom att inrätta fler kombinerade tjänster för forskning och undervisning

12. På de främsta universiteten i västvärlden viktas undervisning högre än i Sverige, där forskning premieras alltför högt på bekostnad av undervisningen. Fler trygga tjänster med längre avtal ska inrättas där det ingår både forskning och undervisning. Detta är en mycket viktig parameter för att öka kvaliteten på både forskningen och undervisningen. För att möjliggöra detta ska den direkta tilldelningen av basanslag till lärosätena ökas. De olika anslagen som går till lärosätena ska samlas i ett enda anslag. I de mål och i den överenskommelse som enligt vårt förslag ska ske mellan lärosätena och regeringen, så ska det beslutas om en rimlig nivå på antalet tjänster där både forskning och undervisning ingår.

Robert Stenkvist (SD)

Patrick Reslow (SD)

Jörgen Grubb (SD)

Clara Aranda (SD)

Richard Jomshof (SD)

Michael Rubbestad (SD)

Ebba Hermansson (SD)

Linda Lindberg (SD)